

Politična lista: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četrt leta K 30—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150—. Inserati ali oznanila se za-
mudajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju
primeren popust. Upravištvu sprejema naročila,
laserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 koro-

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Korčeva
cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti
vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne.
Rokopis se ne vračajo. Nezaprite reklame
so poštnine proste. — — — Telefon št. 2.

131. številka.

Maribor, dne 16. novembra 1921.

Letnik XIII.

Skrajni čas je že.

Ministrstvo za nič, parlament za nič, državna uprava za nič, finance za nič, ali ni potem čuda, da se tudi oni, ki so bili svoj čas tako navdušeni za ujedinjenje in pridobljeno svobodo, s strahom povprašujejo, ali ima naša država še toliko življenjske sile, da se reši iz tega zamotanega in že skrajno nevarnega položaja. Rešiti se da se vse, če tudi z žrtvami, ali rešiti se da, če bomo imeli trdno voljo in pa jasno načrtan delavni program. Brez tega načrta bodo vsi poskusi ostali le udarec v vodo. Vojkovodja ima svoj načrt gotov, preden se bitka prične, istotako mora državni vojskovodja imeti načrtan program, kako pričeti in kako nadaljevati, da pride do uspešnega cilja. Vsa uprava je zavojena, treba jo je zopet spraviti na pravi tir. Javna uprava morala je padla pod ničlo, treba jo je spet dvigniti, če tudi z drakonimi sredstvi. Naše finance so igrača za notranje in zunanje spekulante, ki le odirajo sebi v korist davkoplačevalce; treba je urediti finance, da se vsem tem brezvestnim spekulantom zadrge vrvi okoli vratu in da naš finančni minister ne bo igral vedno ulogo berača pri tuzemskih denarnih mogotcih. Cesar pa najbolj potrebujemo, je pa poniznost in skromnost. Naša država se je komaj še le rodila. Stoji še na šibkih nogah. Ali ni tedaj potrebno, da živimo s sosedi v dobrih odnosih, če bi tudi za to morali kaj žrtvovati. Modri državniki so vselej, če so bile notranje razmere nejasne in zamotane, poskrbeli, da se je napravil najpopreje mir na zunaj, da so zamogli vso svojo pozornost obrniti na sanacijo notranjih razmer. Nehajmo vendar enkrat s tem vednim rožljanjem s sabljo ob vsaki priliki. To vznemirja čisto nepotrebnem ljudstvo in stane poleg tega ogromne svote, kakor je zadnja mobilizacija jasno dokazala. Rekli smo, da se nahaja naša država v hudi notranji krizi. Ako ne bo kmalu pomoči, se moramo bati najhujšega. Stari rimski senat je včasih, ko so nastopili za državo nevarni časi, združil vso oblast v rokah enega zmožnega moža, diktatorja, ki je imel absolutno moč. Mi ne zagovarjamo tega, da bi se dala absolutna moč osebi diktatorja, pa zagovarjamo, da se da ta absolutna moč diktatorja parlamentu, in se odvrže ministrom, ki so jo uzurpirali. Strankarska vlada je za nič, koleba iz enega problema v drugega, reši pa nobenega, torej proč z njo. Ker je pa vsako politično ministrstvo zopet nov vrh strankarskega boja in korupcije, naj se imenuje v tej krizi neutralno uradniško ministrstvo, ki naj bode postavljeno iz najboljših mož, resortnih strokovnjakov.

Parlament je za nič. Zakaj? Ker se poslanci ne zavedajo dolžnosti in pa pravice, katere so z izvolitvijo prevzeli. Danes je parlament marioneta v rokah ministrov, ministri odločujejo, ne pa parlament. Pa še ministri ne! Odločujejo razne „porodice“ za ku lisami, ker drugače bi ne bilo mogoče po vseh listih čitati o raznih upravnih korupcijah. Nema gesta drgnjenja valca ob kazalec več pove, kakor vsi razlogi. Ojunačite se poslanci vseh strank, to zahtevajo Vaši volilci, vzemite državne vajeti v svoje roke ter pokažite, da je parlament oni starorimski diktator, ki bo rešil državo z nevarnosti, ki ji preti od vseh strani. Brezobzirno stopite z Vašimi zahtevami na dan, ki naj bodo:

1. Parlament se ne sme odgoditi.
2. Vlada se takoj rekonstruira in naj naredi prostor strokovnemu političnemu ministrstvu.
3. Proglasi naj se, da je najbolje pereče finančno vprašanje v državi in pa nered in korupcija v javni upravi. Zaradi tega naj se prepove vsak izvoz živil iz države, da bomo imeli vsaj doma poceni živje. Vsako plačilo naj se zahteva v naši valuti. Ako tr-

govec zataji svojo menico in je noče pripoznati, je bankrot. Na istem mestu stoji država, ki noče pripoznati svojih novčanic in zahteva „zdravo“ valuto, kakor da bi bila njena valuta „bolna.“ Država naj odda vsa obratna podjetja poštemim domačim družbam, katere naj nadzoruje, ker ako ima država taka podjetja v lastni režiji, se pri tej režiji največ „zaradi.“ Proti vsaki korupciji naj nastopi država brezobzirno. Odpust iz službe za vedno, konfiskacija premoženja v svrhu kritja oškodovane države. Tuje valute sme kupovati in prodajati edino le Narodna banka in nje filijalke. Če je teh premalo, naj se pa še ustanove. Odeuršvo bank najbolj cvete pri kupovanju in prodaji tujih valut. Ko se sčisti upravni aparat, je misliti na pravično reformo davčnega sistema, na razvoj prometa. Ugotoviti se mora, koliko imamo državnega dolga, ker tega se ne vemo. Zaradi tega je ves pro-

Soc. demokrati v stopinjah policajdemokratov.

V nedeljo, 6. novembra je bila v Beogradu prva redna seja socijalistične zajednice. Zastopane so bile: socijaldemokratska stranka Slovenije, delavska socijalistična stranka Jugoslavije in socijaldemokratska stranka za Hrvatsko in Slavonijo. Socijalistični gospodje poglavarji, med njimi Slovenci: Golouh, Bernot in Koren, so zborovali v radniškem (delavskem) domu, katerega je vlada odvzela komunističnim zastopnikom delavstva ter ga milostno, kajpada z zahtevo protiusluge izročila socijaldemokratskim voditeljem. In da socijaldemokratska gospoda ni nehvaležna, dokazujejo na zborovanju sklenjene in soglasno sprejete resolucije.

Te resolucije so take, da bi jih, če se odvzame nekoliko fraz o razrednem delavskem stališču in nekaj zabavljic proti zakonu o zaščiti države, mogla skleniti vsaka takozvana buržujska stranka, da celo Jugoslovanska demokratska stranka. O programu ni v teh resolucijah ne besede. Javnost je pričakovala, da bo socijaldemokratska gospoda, ki je po mišti vlade prevzela med delavstvom ponekod bog to dedščino po komunistih, nastopila s programom politične, socialne in gospodarske vsebine. V beogradskih resolucijah pa ni besede o tem. Marks in njegov komunistični evangelij je pokopan, da, celo o modernih vprašanjih socializacije, ki silijo vso moč na površje, v vseh evropskih državah, socijalnodemokratski poglavarji molčijo, kakor Matec Osojski. Morda so jim to pokoro naložili demokratični njihovi prijatelji. Tudi o oni veliki nezakonitosti in krivici, ki se je zgodila s tem, da je sedanja vladna večina kratkomočno razveljavila mandate od ljudstva izvoljenih komunističnih poslancev, se socijaldemokratska gospoda ni upala črhiniti niti besedice.

Veliko bolj besedljivi so pa socijaldemokratski gospodje v vprašanju o

račun iluzoričen, ker nimamo še prav nobenega računskega zaključka. Pospeši naj se povsod čekovni promet pošne hranilnice, da ne bode treba toliko število papirnatih novčanic. Da pa zamore parlament vse to delo pregledati in zasledovati, naj se izvolijo v to svrhu razni odseki, ki bodo redno v parlamentu poročali o poteku teh remedur. V prvi vrsti je pa treba odsek, ki bo v stalni zvezi z ministrstvom, vez in kontrola obnem. Ministrstvu bo pa gotovo ustrezno, ako ne zasleduje osebnih namenov, ako deli odgovornost za državno delo s parlamentom. Potrebujemo odsek za kontrolo državnih dolgov, najvišji računski urad, ki kontrolira izdatke, ker brez računskega zaključka ni proračuna. Potrebujemo pa v prvi vrsti mož, ki bodo to izpeljali. Diktatura parlamenta je naša zahteva, če ta parlament ni zmožen za to, naj pa pride — drugi. Dr. G.

ustavi in notranji ureditvi države. V tem vprašanju so rdeči poglavarji v Beogradu zavzeli stališče, ki ga brez dvoma odklanja ogromna večina hrvatskega in slovenskega naroda, in tudi hrvatskega in slovenskega delavskega sloja. Socijaldemokratski gospodje se se izjavili za zagrizene centraliste. Državnopravne avtonomije za posamezne zgodovinske pokrajine ostro odklanjajo kot politične ostanke fevdalne dobe, pokret za revizijo ustave in delo za uresničenje avtonomističnega programa pa obsojajo kot odvod na rodne energije na brezplodne politične stranpoti. Radi tega, tako izjavljajo rdeči poglavarji, zadeva ta pokret v delavskem razredu na prirodnega in nepomirljivega nasprotnika. Združenje socijalističnih strank ima dolžnost, da takim nameram postavi nasproti naj odločnejši odpor. Kot centralisti zahtevajo ti gospodje samo eden parlament in eno vlado na čelu države. Torej vse tako, kakor pri demokratskih centralistih. Celotno zabavljanje o separatizmu, na koje so si demokratje vzeli patent, se šopiri v socijalnodemokratski resoluciji. Socijalistom se mudi ravno tako, kakor demokratom, da se hitro izvrši zakonodajno delo, da se uporabijo dobre strani ustave. Treba je izvajati borbo za ustvarjenje času primeranih zakonov na vseh poljih gospodarskega in političnega življenja.

Socijalnodemokratske izjave dokazujejo, da se gospodom voditeljem nič ne mudi z volitvami. Klic ljudstva po novih volitvah ne vpliva dobro na njihova ušesa. Ne volitev, marveč zakonodajno delo! To je njihovo geslo! Gospodje že vedo, zakaj se bojijo volitev. Pri bodočih volitvah bo naše ljudstvo odločno obračunalo z vsemi centralisti. Takrat pride na vrsto tudi hinavska socijalna demokracija.

Monopol državne oblasti.

Radikalno-demokratski blok je v svojem vampirskem in krvniškem poslu nad narodom tako zatopljen in v političnih spekulacijah tako zakrknjen, da se parlament eliminira iz mnogih poslov ter omejuje samo na manifesta cije, deklaracije in druge podobne platonске akte. Te degradacije pa noče uvideti ne ena in ne druga vladna stranka.

Vlada Nikole Pašića si je prilastila nekako suverenost ter povrhu vsega tega še z največjo lahkomišelnostjo rešuje največja in najvažnejša vprašanja državnega življenja. Kdo so pravzaprav ti gospodje? Vlada stoji pod vodstvom Pašića, starega moža, ki se pa tudi v svojih mladih le-

geniji, sposobni za vsako delo in za vsako stroko.

Politična programatična načela so tej pisani družbi deveta briga, vse se gnete in ruje okrog ukazov, ki dajejo moč in oblast, kdo bo ukazoval tu, kdo tam, to je glavno vprašanje; kako in kaj — pa postranska stvar.

Pašićevo društvo je vzelo pravi monopol na državno upravo in gospodarstvo v svoje roke ter nima drugih skrbi in ne pozna nobene druge krize kot to, če se posamezni člani kregajo in rujejo za posamezna vladna mesta.

Ko se je Pribečević zagrizel v notranjo politiko, ni imel niti pojma o administraciji občine, kar ga pa ni oviralo pri delu za državno centralizacijo. Finančni minister Kumanudi je po poklicu profesor administrativnega prava in danes, ko se na vse mogoče načine opoteka in opleta v finančni politiki, tovarišem, ki so ga ustoličili, ni na mislih gospodarsko ogrožena država, krize se bojijo samo radi vprašanja njegovega naslednika.

Lastniki tega nesrečnega monopola so že tako daleč, da sploh ne vedo, več kaj je država in narodna volja. Vse se vrti okrog foteljev, dnevnih mandator in delničarji monopola se zadovoljujejo z nekako politično krparijo ter mislijo, da so prvi, edinstveni in nenadomestljivi državniki.

Če se, rečimo kak Spalajković še tako osmeši pred diplomacijo celega sveta, če Pašića vsled starosti zapusti spomin, če profesor prava v financah še tako zavozli, če Pribečević s svojo policijo zaneti ogenj razburjenja in odpora po celi državi, če ta ali oni na lašno roko prodaja državno last, če špekulira, goljufa in veriži, — ostanejo vsi ti ljudje še vedno najresnejši kandidati za raz na vladna mesta, ta za zunanjege ministra, ta za predsednika, ta za notranjega, finančnega, trgovskega ministra — vsak pač za mesto, na katerem je že hudo zavozil, ali pa za kaj novega, da se korupcija in nered nadaljuje, kjer so predniki nehali.

V tem teku se ne more iti naprej in naprej, oblastniki bi radi sprejeli v svojo družbo nekaj ljudi iz opozicije, kar je je sploh še v Beogradu, da bi tudi njej lahko napravili krivdo današnjega stanja, opozicija pa vse ponužne delnice oblastnega monopola kratko in gladko odklanja, ker ve, da se mora sedanji politični sistem zrušiti sam v svoji gnilobi in nesposobnosti.

Finančni strokovnjaki.

„Epoha“ št. 893 prinaša avtentični primer, ki jasno kaže brezglavost naše finančne politike.

Vojno ministrstvo je kupilo veliko množino sukna na Angležkem in vojnemu ministru se je odobrilo čez 12 milijonov dinarjev za izplačilo, ki naj bi se izvršilo, kakor je bilo sklenjeno, v naši valuti.

Med tem je pa po posredovanju našega konzula Jovanovića v Londonu odobril ministrski svet na predlog finančnega ministra, da se izplačilo izvrši v angleški in ne v naši valuti in sicer po kurzu, ki ne sme preiti 135 dinarjev. Potrebno svoto je naša državna kasa že meseca maja deponirala pri nekih angleških bankah, kar dosedaj še nima primere v zgodovini državnih rabav.

Razloge te transakcije je objasnili finančni minister meseca maja takole:

„Če ne bi bilo te transakcije, ne bi se mogla doseči tako povoljna cena blaga (68 din. za meter) in tudi kako-vost ne bi bila tako dobra.“

Razven tega je še upal, da si naša država prihrani okrog 200 tisoč dinarjev vsled od „strokovnjakov pred videne stalne poprave naše in stalnega padanja angleške valute.“

V resnici so pa ta strokovnjaška predvidenja privedla do tega, da je naša država umrtvila svoj depozit od 95 tisoč funtov šterlingov in da jih

mora sedaj, ker ta liferacija še ni likvidirana, odstopiti po nekdanjem nizkem kurzu, za druge potrebe pa kupovati angleški denar po današnjem trikrat višjem kurzu.

„Epoha“ pristavlja k vsemu temu še število in datum finančnega referata ki kaže, nad vse optimistično „predvidevanje“ našega finančnega ministra in njegovih strokovnjakov.

Ta slučaj nam svedoči, da se famozni konzul Jovanović v Londonu že dolgo udeležuje za — svoj žep. Vsako nameravano kupčijo od naše strani ima v evidenci in vsakokrat pomaga Angležem, da nas opeharijo. Tuji izkoriščevalci opuščajjo napram nam vsako opreznost, ko vidijo, da se nas tako lahko na dolgo in široko skubi in cigani.

Ogledali so si Kukovec, ki je prišel k njim vasovat, poznajo špekulativno stran našega konzula, videli so staro orijentalno zagonetko naše diplomacije, vsaki dan imajo posla z člani naših nabavnih komisij, ki samo čakajo na priliko, da oškodujejo svojo državo in vse to je bilo dovolj, da so tuji izkoriščevalci in bankokrat opustili vse obzire in tudi vsako opreznost, češ, le dajmo jih, kakor sami hočejo. Slavni konzul Jovanović, ki jim je že meseca maja pomagal oškodovati našo državo, jih je gotovo prav dobro pripravil na prihod finančnega ministra in danes, ko se s posojilom spravlja v zvezo tudi zgradba železniške proge skozi neplodne, planinske kraje, se daje celemu svetu nov primer brezvestne špekulativne eksploatacije, ki se je z našimi prvaki na čelu zarotila proti interesom naše države.

Zasluge Nemcev pri naši vojni odškodnini.

Oba naša lista sta se že bavila z našo konjsko vojno odškodnino, katero nam mora dati Nemčija po mirovni pogodbi. Cela zadeva s konjsko odškodnino je zrasla za nas v neprijetno afero. „Jutarnji list“ prinaša o celi zadevi sedaj podrobne podatke, katere hočemo tudi mi ponuditi našim gospodarskim krogom.

Sedaj stoji afera z nemškimi konji takole: Mi smo se dogovorili z Nemci da bo sprejemala posebna naša komisija te nemške konje. Ako asentira naša komisija katerega od Nemcev nam ponujenega konja, se prizna Nemčiji za takega potrjenega konja 12.000 dinarjev.

Nemčija je sicer vedno trgovala s konji, a nikakor ni imela svojih lastnih. Od kod toraj dobavajo Nemci konje, katere nam morajo dati? No Nemci so pametni ljudje in vedo bolje od nas, kaj mi imamo in kaj rabimo, pa so se spomnili, da lahko tudi konje, katere nam morajo izročiti kot vojno odškodnino, kupijo pri nas.

Res, Nemci so nakupili te konje pri nas po povprečni ceni 4000 dinarjev za komad in so jih potem odpremili v Nemčijo. Nemški prekupei so postavili cele vlake teh naših konj in so jih poslali nato v Hamburg, kjer je sedela naša komisija, ki je lepo asentirala naše konje in jih zopet odposlala nazaj v Jugoslavijo.

Naši lastni konji so bili prodani Nemcem po 4000 dinarjev komad. A mi smo prevzeli ravno iste konje od Nemcev po 12.000 dinarjev komad. — Kakor razvidno, so zaslužili Nemci pri vsakem konju na račun naše vojne odškodnine 8000 dinarjev. Povrh pa je imela naša država za prevoz živali pri vsakem komadu preko 1.000 dinarjev stroškov, stroške za prevozno komisijo itd. Te naše, iz Hamburga v Jugoslavijo zopet prepeljane konje so plačevali pri nas špekulanti po 1000 dinarjev komad. Bogzna, kolikokrat so ti konji počivali iz Jugoslavije v Hamburg in zopet nazaj.

Mi smo torej plačali Nemcem za našo konjsko odškodnino po ravno kar navedenem čudnem računu 400 milijonov kron dobička. Sedaj pa se malo ozrimo, kako smo izšli mi iz te vojno odškodninske konjske afeje.

Za 51.000 konj bi morali mi priznati Nemčiji na račun vojne odškodnine vrednost 51.000 krat 48.000 kron = 2 milijarde, 448 milijonov kron. A v resnici pa smo dobili za 51.000 konj 204 milijonov kron, pa še to svoto so

požrli prevozni stroški in izdatki za odpravne ter sprejemne komisije.

Mi torej izgubimo vse vrednost konj, katere smo prejeli od Nemcev, in ta izguba znaša 51.000 krat 48.000 = 2 milijardi 448 milijonov kron.

Pri tej naši konjski vojni odškodnini so profitirali Nemci najmanj pol milijarde kron.

Tako torej izgleda skrb naših me rodajnih krogov za po vojni upostojenost Srbije.

No, pa cela konjska afera še ni pri kraju samo potem računov, ampak moramo pomisliti, da putujejo ti konji iz Hamburga v našo kraljevino najmanj 40 dni. Vsled velikih naporov na potu, pravijo strokovnjaki, da ne žive ti konji dalje, kot 90 dni. Radi tega so pa tudi licitacije teh nemških konj tako po ceni.

Sedaj poročajo, da so spremenili našo hamburgsko komisijo in je imenovana nova! Nikakor pa ne zadostuje samo sprememba komisije, ampak spremeniti je treba tudi cel princip sprejemanja živalske nemške vojne odškodnine.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Vladni radikali in demokrati se še vedno pripravljajo med seboj, kdo od radikalov bi naj zamenil Pribeževića in Kumanudija.

Ministrski svet se je prišlo v London radi angleškega dik-tata, po katerem bi morali mi sprejeti mejo napram Albaniji kakor so bile določene leta 1913. Naš ministrski svet skuša dokazati Angležem, da je ta razmejitev za nas nesprejemljiva. Ako bodo odklonili Angleži našo noto, potem se bomo pritožili na Zvezo narodov.

Proračun je dovršil ministrski svet in ga namerava pokazati parlamentu dne 20. t. m.

Na zadnjih sejah so se pečali naši ministri z načrtom volilnega reda za bodoče državnozbornske volitve. O tem novem volilnem načrtu poročamo na drugem mestu.

Našega finančnega ministra še vedno ni iz inozemstva nazaj v Beograd, ampak se je preselil iz Londona v Pariz, kjer prosi za posojilo 500 milijonov frankov.

AVSTRIJA.

Avstrija je začela po svojih četah, med katerimi so antantni častniki, zasedati Burgenland. Zasedba se je izvršila povsem mirno in med navdušenjem prebivalstva.

MADZARSKA.

Bethlenov kabinet je po dal ostavko v roke državnemu pravniku, ki je pa naprosil vlado, da nadaljuje svoje posle. Kabinetni krizni do sledila dolgovozna pogajanja raz-sedbe nove vlade.

BOLGARIJA.

Bolgarska vlada je vail rekonstruirana radi umora vojnega ministra Dimitrova, katerega je nato imenil Tolov, notranje zadeve je prevzel Radulov in pravdo Janev.

RUSIJA.

Ukrajinski uporniki so začeli pohod proti Kijevu. Na tej poti se je vnel hud boj med vstaši in beljševiki.

Prehod med Volinijo in Poljsko je prost, ker so pobegnile moške vske čete, ki so ga stražile.

Iz visoke politike.

Konflikt z Zvezo narodov so nam nakopali naši vladinovi po neugnanosti svojega imperijalizma. Anglija je že dne 10. t. m. obvestila Zvezo narodov, da neprestano prodiranje jugoslovanskih sil v Albanijo ogroža mednarodni mir in da je radi tega čimprej potrebna seja v določitev potrebnih odredb po § 16 verzalske mirovne pogodbe za slučaj, da bi se država SHS branila izpolniti obveznosti, katere je prevzela, ko je podpisala pogodbo in bi nadaljevala svoj vpad v albansko ozemlje. § 16 se nanaša na gospodarski bojkot, ki se izvaja od vseh držav Zveze narodov proti onim članicam, katere bi začenjale kako vojaško operacijo brez mednarodnega razsodišča. Albanija je priznana samostojna država, naša vlada pa brez vsakega mednarodnega odločila že dol

go operira proti njej in sedaj lahko pričakujemo, da se po tej politiki Pašičeve in „beloruske“ vlade naperijo proti našemu narodu vse težke posledice tega kršenja mirovne pogodbe. Kakor Zveza narodov, tako je tudi naš narod in naš parlament popolnoma nepoučen o albanski politiki, ki se vodi od strani Pašiča in par generalov, če tudi že več kot leto dni trpijo in umirajo naši vojaki po albanskih pustinja. Narod in njegovi zastopniki vidijo samo zle posledice te zakulisne politike, če pa o tem v interesu države kaj omenijo, kot pred kratkem dr. A. Korošec, ni ogorčenja in groženj od takozvane „državotvorne“ strani ne konca ne kraja. — Kam vse to vodi, vidimo prav dobro sedaj, ko krožijo taka poročila po širnem svetu in ko se pripravljajo proti nam prav resni koraki. Zalostno je pa to, da se še pri vsem tem nočejo iztrežiti naši oblastniki. Kakor čujemo, prihaja znani g. Spalajković v poštev kot kandidat za zunanjega ministra in je baže že v Beogradu, da si do tega mesta pravi teren. V kolikor nas ni še potlačila brezglavost Pašičeve zunanje politike, nas lahko ta mož poniža in uniči, ki se je z brezmejno netaktnostjo omrznil pred angleškimi kakor tudi pred drugimi diplomati. Če hočejo vladinovi, da izzovejo ves svet proti naši državi, potem ni treba drugega, kot da del tiste arogance, ki se kaže napram narodnim željam, pokažejo tudi proti zahtevi Zveze narodov in pa da Spalajkovića napravijo za zunanjega ministra.

Nov volilni red za narodno skupščino. Vlada je definitivno sprejela — projekt novega volilnega reda v smislu predpisov čl. 141 in 133 ustave, načrtu, ki bo preko zakonodajnega odbora čestitaven narodni skupščini, bo odločala zbornica po zloglasnem — „skrajšanem postopanju.“ V glavnem ostanejo predpisi volilnega zakona za konstituantno v veljavi, vsekakor pa se spreminjajo po novem načrtu tako le: 1. Na vsakih 40.000 prebivalcev odpače po en mandat. 2. Mesto dosedanjega na volilna okrožja omejenega proporca se uvrsta nov proporcni sistem, ki predstavlja kombinacijo okrožnega z državnim proporcem. Prva razdelitev mandatov se bo izvršila po volilnih okrožjih, kjer se pa ostanke, ki ne dosežejo količnika, ne bodo računali. Ti ostanke se združijo v drugem skrućinju na državne liste. Državno listo bo smela postaviti samo ona stranka, ki je pri glavnih volitvah dobila najmanj 20 mandatov (to je posebne važnosti! op. ur.). Razdelitev po volilnih okrožjih se bistveno ni spremenila in bo Slovenija razdeljena na trije volilnih okrožij: Celje—Maribor, Ljubljana—Novo mesto, mesto Ljubljana. Razprava o novem volilnem redu se bo baje pospešila. Čl. 133 ustave določa, da se ima v plenumu skupščine vršiti le načelna debata. Za vsako posamezno stranko govori o tem predmetu le po en govornik. Predloženi zakon se zavre ali sprejme en bloc. O projektu vlade še spregovorimo!

V Beogradu spi in dremlje politično življenje, izvzemši prerakanje med radikali, kako bi pognali k vragu g. Pribeževića. Parlamenta ni, finančni odsek dremlje, zakonodajni odbor je na oddihu, sedanja vlada smatra za najvažnejše delo v sedanjem vsestranskem kritičnem času, da deluje ministrski odbor, ki se pridno bavi z izročanjem opozicijskih poslancev sodišču. Ta odbor je sklenil vključiti ostrim protestom opozicijskih odbornikov, da se preda sodišču Stojana Protića, kateremu se bo baje sledilo na poti izročitve še več drugih poslancev iz vrst opozicije. Kaj mar sedanjim vladinovcem politika, valuta gospodarstvo in finance, samo, da delujeta policija ter sodnija.

Vse na lastno roko. Poslancem so žejali gospodje ministri, da gredo lahko domov, da jih bodo že poklicali, če bo treba, in sedaj se vrše zakulisne špekulacije mirno naprej. Minister za šume in rude policajdemokrat g. dr. Krizman prodaja naše rudnike samovoljno ne glede na to, da je za vse take transakcije potrebno odobrenje narodne skupščine. Svinčeni rudnik v Mežici na Koroškem je že prodan nekemu angleškemu konzorciju tako, da imajo Angleži za 75% naša vlada pa za 25% akcij. Sedaj je na vrsti rudnik v Zabukovecih na Stajerskem, češ,

da ni „pripraven“ za upravljanje v lastni režiji, v resnici pa organi policajdemokratskega ministrstva niso „pripravi“ za upravljanje z narodnim premoženjem.

Zakulisna politika. Dunajski listi poročajo o nekem tajnem sporazumu med Italijo in Francijo, ki si delita svoje interesne sfere. Francija na tihem soglašda, da Italija eksploatira države Srednje Evrope, Italija se pa obvezuje, podpirati Francijo v kolonijalni politiki, kakor tudi v politiki proti Nemčiji. Da si antantni imperijalizem deli celi svet v svoje interesne sfere, to je stara stvar in da se Francozi za sedaj še nočejo križati z Italijani na koristolovnih potih, je tudi jasno. Naši diplomati gledajo na situacijo z drugim oesom in zato tudi ne bodo prišli na to misel. Francosko zavezništvo — tim bo še vedno močno laskalo, če jih tudi vodi Italijanom v roke. Eni diplomati in oblastniki si bodo mislili, da so najpametnejši, drugi bodo pa kratkomalo dejali: „Bilo kakor bilo, samo da se da kaj zaslužiti.“

Kaj nudijo radikali Hrvatskemu bloku? „Narodna Politika“ poroča iz Beograda: Z ozirom na sporazum Stojana Protića s Hrvatskim blokom so radikali pripravljeni na revizijo ustave. Prva želja radikalcev je prelom z demokrati. Najmanjša koncesija radikalcev bi bila: sistirana izvršitev sedanje ustave in novi kabinet, ki bi razpisal volitve.

Stara glava — slab spomin. „Balkanski“ poroča: „Po kraljevi prisegi na ustavo je predstavljal na dvoru kralju g. Pašič posamezne ministre. Kačar je prišel na vrsto, da se predstavi kralju, g. trgovinski minister Mehmed Spaho, ga vpraša g. Pašič: „Kaj pa je g. Karamehmedović s Spahom, kedaš se povrne on?“ Spaho je zastopal v službi bolnega ministra Karamehmedovića, a g. Pašič ga je zamenil. Vsi so se smejali tej zamenjavi, celo kralj sam.“

Pozabljivi gospodje. Belgrajski listi pišejo: „Ko je kralj došel pred slopje narodne skupščine, ga je pred vhom pričakoval predsednik dr. Iv. Ribar in celokupna vlada. Dr. Ribar je kralja pozdravil z „Vaše kraljevsko Visočanstvo.“ Ko je kralj to slišal, se je — nasmejaj. V dvoru je stari gosp. Pašič kralja pozdravil z vzklikom: „Živel kralj Srbije, Hrvatske . . . i . . . i . . . Slovenske!“ — Naši političarji so res čudni ljudje. „Osobito g. Pašič. On je sedaj že v drugič pozabil, kako se naziva naša država. In kljub tej „pozabljivosti“ hoče on dati naši politiki potrebne smernice. Lep ministrski predsednik in minister zunanjih zadev!“ („Hrvatska Obrana“ št. 254.)

Primer policajdemokratske nesramnosti iz „Jutra.“ — Prvi: Po naši notici o „svileni obnovi“ likvidiranega ministrstva „izhrane in obnovne zemlje“ za ženstvo beogradske porodice so skušali oblatiti dr. Korošca kot povzročitelja in delničarja te „obnove.“ Ker poznamo vso podlago in cinčno brezvestnost policajdemokracije, se ne smemo čuditi, če ga danes ali jutri spravijo v zvezo s tistimi, ki se v diplomatskih kovččkih prenašali — žensko robo, svilo in lišp iz Francoske v Beograd. Klikaj, ki vse to počenja, ne hlepi samo za profitom, temveč tudi za tem, da svoje umazanosti politika poštenim političnim nasprotnikom. — Drugi: Poslanec HRSS (Radičeva stranke) so klicali na orožno vajo in ti so naravno protestirali. Jutrovec pa pravijo, da so se še le tedaj spomnili, da so poslanci in sedaj lahko čakamo, da se policajdemokratska nesramnost popne do trditve, da so poslanci samo tisti, ki capljajo za policajdemokracijo, drugi, ki imajo narodne glasove in narodno zaupanje — pa ne.

Politični „dripet.“ Belgrajska „Politika“ piše o majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba iz leta 1917 ter zatrjuje, da govori ta deklaracija v prilog bivši monarhiji. „Politika je s tem pokazala vso svojo balkansko zlobino in — nevednost. Ona sicer piše, da je majniška deklaracija vzniknila 30. V. 1917, vsekakor pa pozablja, da so njeni prijatelji (sedanji policajdemokrati) — bivši člani srbo-hrvatske koalicionne mnogo pozneje sestavili adreso, v kateri se zahteva, da naj ostane naš narod pod — krono sv. Stefana. Bilo bi mnogo pametneje, ako bi

„Politika“ izpraševala vesti svojih po-
noajdemokratskih prijateljev. Jugoslo-
vanski klub je leta 1917 zahteval vse,
kar se je zahtevati smelo, in to je na-
rod brez razlike imena prav dobro —
razumel.

Nekaj o posojilu.

Konzulovo posojilo. Policajdemo-
krati bi radi prikriji nezasišni škand-
dal, ki se kopiči okrog angleškega po-
sojila, zato pa pišejo, kako se je fin.
minister upiral sprejeti pogoje, ki bi
bili za našo državo škodljivi. Nazad-
nje se je pa dosegel sporazum, ki nam
kaže, da je to posojilo vendarle v pr-
vi vrsti Jovanovičeva in ne Kumanu-
dijeva zasluga, oziroma Jovanovičev
profit in naša škoda. Dobimo 15 mili-
onov funtov sterlingov, to je danes o-
koli 22 milijard K po 9% od banke
Bolton in Armstrong. Obresti znašajo
1 milijardo in 800 milijonov kron let-
no. V gotovem se dobe 4 milijoni fun-
tov, 11 milijonov se pa bo uporabilo
za zgradbo železniške zveze z Jadra-
nom, za jadransko in beograjsko pr-
stanišče. Pa tudi od gotovih 4 milio-
nov bi dobili takoj samo dva, druga 2
pa v roku dveh mesecev po podpisu po-
sojila. Od 11 milijonov funtov sterling-
ov naj se uporabi 70% za železniški
strojni, 30% pa za vozni, prožni in še
drugi material. Ves ta material bi se
nabavljaj na Angleškem po komisijah,
ki sestojijo iz polovice naših in polovi-
ce angleških članov. Merodajne so tu
srednje tržne cene istega dne, ko bo
komisija material sprejemala. Amori-
zacija se izvrši v roku 25 let. Drža-
va dovoljuje skupno (angleško in na-
šo) kontrolo vsega dela ter plačuje vse
stroške ki znašajo okrog 9%. Želez-
nice in pristanišča služijo kot hipote-
ke, ostanejo pa državna last. Ostalo
garancijo dajejo že založeni monopoli,
lahko se pa poseže še po drugih, do-
sedaj nezaloženih, če bo to potrebno
v kritje letnih anuitet posojila. Torej,
konzul Jovanovič, kompanjon banke
Armstrong, je dosegel, kar je hotel in
posojilo, pa naj bo Jovanovičevo ali
Kumanudijevo, je strašen jarem za našo
državo.

Kumanudijeva posojila. Polago-
ma so odkrivajo karte o posojilu. Naj-
prej je Cedomir Mijatović odkril Jo-
vanoviča v Londonu. On je prijatelj
demokratov. Sedaj prihajajo nova od-
kritja. Zunanjemu posojilu botruje tu-
di Miloje Jovanović, kateri je v pr-
vem ministru g. Profiča moral ra-
di nekega sladkorja takoj podati demi-
sijo. Z banko Bolton je Jovanovič ve-
zan že od takrat, ko je Crnagora leta
1909 sklepala svoje posojilo; v omen-
jenem času je bil finančni minister —
kralja Nikole. Oba Jovanoviča sta dr.
Kumanudiju pihala tako dolgo na srce,
dokler se ni odločil na usodno po-
stojanje v Londonu. „Tribuna“, ki je o-
svetlila kvalifikacijo glavnih mešetar-
jev tega posojila, povdarja, da je fin.
ministra spremljal na potu v London
pravi šef njegovega kabineta, kateri
se je vse svoje življenje bavil samo s
— kazenskimi pravom. Radi tega je po-
sojilo tako nesprejemljivo, da piše Kr-
sta Ciovarič še sedaj v svojem dnev-
niku o njegovi „povojnosti“ za drža-
vo in narod. „Tribuna“ je mnenja, da
bo zunanje posojilo propadlo, saj ga
vlada niti ne more predložiti narodni
skupščini

Čudna administracija.

Ko se je, kakor je g. vojni mini-
ster sam dejal, vezbala vojaška oblast
z vpoklicevanjem ljudi, živine in vo-
zov, da vidi, kake funkcijonira vojni
aparati, je videla javnost, najbolj pa
tisti, ki so bili pozvani, marsikatero
neodstake. Prvič že visoka vojna go-
spođa ne zna preračunati časa, ki je
potraben za prehod raznovrstnih na-
redjenj skozi vsa administrativna me-
sta. Kar so recimo danes bogzna kje
„naredili“, bi se moralo že jutri izvr-
šiti. Vsak obveznik bi moral imeti po-
polno zimsko opremo: toplo suknjo, to-
plo perilo, močne čevlje, odejo, kar v
svoji revščini ni nikdar posedoval —
in takoj bi se moral javiti vojnemu o-
krugu, četudi je vojaška oblast poza-
bila urediti z železniško upravo vpra-
šanje kreditirane voznine. Eni so do-
bili oozivnice, drugi so pa prišli po
raznovrstnem razglašanju, način po-
ziva bi pa moral biti enoten. Nekate-
ri vojni okrogli imajo izvežbane admi-
nistratore, urejen aparat, drugi pa

ne; eni znajo ljudi spraviti pod stro-
ho, dajo jim hrano, ker so navajeni
računati z razmerami, ki ne poznajo
tega, da bi ljudje nosili s seboj hrano
za pet dni ter čakali dan in noč za
kakim zastraženim plotom, drugi pa
ne. Tu imajo svoje ljudi v evidenci,
pa jih lahko vsak čas pokličejo s po-
zivnicami, tam jih pa zopet lovijo in
iščejo na okrog, potem pa zopet izpu-
stijo, kakor čredo iz ograje. V tem
pravcu bi bilo zelo potrebno, da voja-
ška komanda od zgoraj navzdol nade-
ljuje vezbo, ker se je izkazalo, da
ljudje izpolnjujejo svoje dolžnosti, do-
čim razne komande niso kos svoji na-
legi. Ta vezba naj bi se nadaljevala
v lepem miru po pisarnah, kjer je
marsikaj, kar ne služi v ugled vojske
n njene uprave. Mogoče se boče pri
tem vežbanju in urejevanju prišlo tu-
di na to, da je treba ljudi, ki so se ta-
ko točno in zvesto odzvali, tudi odško-
dovati. Nekateri so dobili ob odpustu
vsaj potrdilo, da se jim ta čas raču-
na kot polna orožna vezba, kar je ve-
liko vredno, imamo pa na žalost toli-
ko vojaških komand, kjer „pismenost“
še ni tako daleč, da bi to uredila. Upa-
mo, da ob priliki te vezbe merodaj-
ni krogi niso motrili samo ljudi, ki so
bili s tako naglico iztrgani iz domačih
dela in vrženi v precejšen nered
in razburjenje, temveč da so se ozrli
tudi na sam ustroj vojaške uprave, ki
ima marsikaj, kar bi trebalo takoj od-
praviti, da ne bi pri kaki drugi resni
priliki trpelo morebiti dobro razpolo-
ženje dobrega vojaštva.

Obsodba vojaške oblasti. Pred
kratkim se je končala pred ljubljans-
kim okrožnim sodiščem za naše raz-
mere prav značilna pravda. Gospod
dr. Kumbatovič, špecialist za venerič-
ne in kožne bolezni v Mariboru je to-
žil vojaški erar za odškodnino, ker je
moral skoraj zastoj opravljati vojaš-
ko službo ves čas od preobrata do
mobilizacije v maju lanskega leta. Ta
zadeva je tako gorostastna, da se jo
lahko beleži kot posebno špecialist
naše vojaške uprave, ki ne polaga, —
kakor izgleda — prav nobene važnosti
na svoj ugled, ker tira tako daleč, da
se mora taka zadeva razpravljati pred
sodnijo. G. dr. Kumbatovič ni bil nik-
dar vojak, v avstrijsko vojsko so ga
pritegnili kot civilnega zdravnika in
ker se je ob polomu nahajal v Mari-
boru in ni mogel nazaj v od Italija
nov zasedeno ozemlje, je prostovoljno
zastavil svoje moči vojaški zdravniški
službi. Obetali so mu vse mogoče, pa
on se ni oziral na to, temveč se je iz
požrtvovalnosti udeležil v veliki po-
trebi meneč, da lahko tudi odide, ka-
dar mu bo kazalo, ker ni vezan z
nobeno obvezo. Pa glej, organiziral je
kožno-sporni oddelek v vojaški bolnici,
imel je polne roke dela, vedno je bil
potraben, vojaška oblast ga je trdno
vpreгла v delo, samo za njegovo pla-
čo se ni brigala; ko so zelo nizke
plače poprevratne dobe visoko zrasle
po srbskih predpisih, je on še vedno
vlekel nekdanje nakazane groše, ter kot
zdravnik-špecialist užival plačo, kot
— kak podnarednik. Ambicije do ka-
kih činov seveda ni imel, želel si je
pa delu primerne plače, da lahko ži-
vi. O tem, pa ni hotela oblast ničesar
čuti, samo tedaj se je oglasila s kako
pretnjo, in grožnjo, če je hotel oditi,
in tako je ostal do demobilizacije pri-
siljen s to sramotno nizko plačo v
službi. Vojaška oblast ga je torej za
vso požrtvovalnost in dobro delo ob-
sodila na pravo eno in polletno pri-
silno delo, ki ga je naravno, občutno
škodovalo. Sedaj je bil vojaški erar
obsojen na 55.000 K odškodnine, ka-
tero je dr. Kumbatovič zahteval kot
minimum, ker bi bil v polrednem letu
gotovo več zaslužil, če bi imel na dan
vsaj par pacientov. Vojaška oblast je
torej obsojena, če se bo obsodbi po-
korila, je pa seveda drugo vprašanje.
Po sedanjem postopanju, ki požrtvo-
valnost poplačuje s silo, ki zdravniško
delo zapašavlja pod plačo zadnjega
profesionalista jermenja in podkov, je
pričakovati tudi to, da ignorira raz-
sodbo in postavu.

Paraziti.

Za koga je pri nas dovolj denar-
ja? Za aktivne in takozvane ministre
na razpoloženju. Finančna sekcija za-
konodajnega odbora je sklenila, da i-
majo ministri na razpoloženju, ki so
bili v aktivni ministrijski službi 6 me-

secev pravico do pokojnine, letnih
6000 dinarjev. Če so kot držav. urad-
niki dobivali letno plačo 6000 dinar-
jev, obdržijo pravico do plače. Mini-
stri pa, ki so bili v aktivni ministrijski
službi, eno leto, imajo pravico do let-
nih 10.000 dinarjev. Naša državna
blagajna pod sedanjim režimom skrbi
z vso vnemo za reveže, ki so sedeli na
ministrijskih prestolih, za invalide in
prehrano najbednejših revežev pa ni-
ma novca!

Koliko uradnikov in nameščencev
je nastavljenih v našem finančnem mi-
nistrstvu? Belgrajska „Tribuna“ je u-
gotovila, da je finančni minister dr.
Kosta Kumanudi nastavlil v svojem mi-
nistrstvu 700 novih uradnikov, tako
da šteje celokupno osobje tega minist-
stva 1400 ljudi. To so sadovi brez-
glavega centralizma; v centra. več
tisoč glav broječa birokratska gnez-
da, pokrajno pa nameravajo osrečiti s
primerno komplisiranim uradniškim a-
paratom „Srečna“ naša „domovina“!

Nove plače policijskih uradnikov.
Policijska država se briga predvsem
za policijsko uradništvo. Ministru po-
licije so prva ter edina skrb policijski
uradniki. Pa tudi to je v redu, saj
on vendar od njih politično živi. Sedaj
javljajo iz Beograda, da je podpi-
san v notranjem ministrstvu ukaz,
po katerem bodo prejeli povišane pla-
če po uredbi od 4. avgusta tega leta
vsi policijski uradniki na teritoriju
južne Srbije in Crne gore, vsi komi-
sari železniške, parobrodne in pogr-
nične policije v celi naši kraljevini.
Po tej novi naredbi je ukinjen čin po-
licijskega pisara treće klase. Policijski
pisar druge klase dobi 1800 din.,
policijski pisar prve klase 2.500 din.,
sreski načelnik tretje klase 3000 din.,
druge klase 3.500 din. in prve klase
4000 dinarjev. Član policijske uprave
druge klase 4000 din., prve klase
4.500 dinarjev. Ukinjena je četrta kla-
sa okružnih načelnikov, dokler osta-
nejo plače neizpremenjene. Po tej no-
vi naredbi so lahko policijski uradni-
ki v eni klasi najmanj 2 leti, da potem
avanzirajo. Seveda pa lahko vsak, po-
sebnost brijten policaj, tudi poprej a-
vanzira. Oni uradniki pa, ki so bili
dalje od dveh let v eni klasi, se po-
maknejo v ono klaso, ki jim pripada
po službenih letih. Da pa se morejo
ti uradniki izkazati s posebno revščino,
je odprl g. minister tudi postavko
„izvzemši itd.“, ker brez protekcije ne
gre! „Hrvat“ pravi, da bodo šli sedaj
vsi policajdemokratski profesorji med
policaje! Ravno kar omenjene naredbe
je vreden edino le g. minister svobo-
de Pribičević.

Uradniki demokrat že dobivajo
nagrado zato, da podpirajo demokrat-
sko stranko in so volili demokrate in
sicer v obilici prestavljanj v Beograd
in kraje izven Slovenije in Hrvatske.
Kot prvi so prišli na vrsto poštni u-
radniki v Ljubljani, druge uradniške
kategorije sledijo. Živijo centralizem!

Nagrada davčnim uradnikom je
končno veljavno odločena od finančne
sekcije zakonodajnega odbora na sle-
deči način: za 70—80% plačanih dav-
kov odpade na uradnika 1% nagrade,
za 80—90% 2%, za 90—100% 3%. Ta
naredba velja tri leta in stopi v velja-
vo od 1. januarja 1922 naprej. Vse-
kakor razveseljiva naredba za naše
davkoplačevalce!

Beleške.

„Cedna“ atera iz višjih krogov.
„Hrvat“ št. 509 poroča: Naša vlada
je obveščena po finančnem ministru
Kumanudiju, da je nakazala francos-
ka vlada podporo Wranglovim begun-
cem, ki se nahajajo na našem ozem-
lju 15. decembra 1920 in ta naredba o
podpori bi bila v veljavi do 15. janu-
arja 1921. Ravno kar omenjeni akt
francoske vlade pa je romal v izgubo
pri našem zunanjem ministrstvu. Še
predno je zaznala zanj vlada. Na ta
način je oškodovana naša država za
več deset tisoč milijonov. Tako javlja
„Beograjski Dnevnik“. Vprašanje ru-
skih beguncev je tako važno, da za-
služi vso pozornost. Ko je prevzela
naša vlada minulo leto Wranglovce, je
to storila v nadi, da dobi brodovje, na
katerem so se pripeljali ti begunci v
naše pristane. Brodovje je izkrcalo
begunce, a Wrangl je odpil na njem
na Francosko, kjer je ostalo njegovo
brodovje, a naša država je prejela sa-
mo begunce. Niti do danes ne vemo,

koliko izdaje država za te begunce.
Govori se o težkih milijonih. Brez o-
dobrenja, brez izkaza, brez računa se
troši, in eto Francija nam predaje še
one ruske begunce, katere je prevze-
la sama. Sedaj nam še samo manjka,
da še plačamo Francozom po današnji
vrednosti franka za te na novo nam
predane begunce, da bo še lepše iz-
gledalo, kako znamo štediti od zgoraj
— navzdol.

Radikalci napadajo Pribičevića,
demokratski listi ga pa perejo in po-
veljujejo. Tako pravi n. pr. „Demo-
kratija“, da izhajajo vsi napadi iz sa-
me zavisti, ker ima Pribičević toliko
neprecenljivih zaslug. Pod njegovo o-
prodo, pravi ta list, se je zboljšalo —
stanje v državi in to bode radikale.
Javna varnost je precej „osigurana“
v Crnigori in tudi v Sandžaku, na
Hrvatskem „se niti ne občuti, kako ve-
ter piha.“ V srbskih okrogih je var-
nost tudi bolja nego pred vojsko, in
sploh je varnost pri nas v primeru z
drugimi državami prav dobra. Ko se
Pribičević zagovornik v tem tonu do
volj nahvali, preide na slavošpev žan-
darmerije in policije, ki tako izbornu
funkcijonira, ki ima tako dobre šole z
najboljšo moralno kvalifikacijo. Iz teli
šol izhajajo policijski pisarji z „veli-
ko sposobnostjo in s čednostmi, ki jih
krasijo kot uradnike in državljane.“
Radi tega vzornega dela ruje proti g.
Pribičeviću radikalna zavist itd. Kom-
mentarja k tej proslavi ni potreba. G.
Pribičević se je zavzel za policijo in
žandarmerijo in na tem polju je dose-
gel res epohalne uspehe, ki so znani
že po celem svetu; javna varnost pri
nas in moralna, kvalifikacija raznih
policijskih pisarjev je res „edinstve-
na“ in ves svet jo upošteva seveda na
svoj način. Tako bomo najbrž izgubili
„Orient-ekspres“, ker se potniki prito-
žujejo čez postopanje raznih pisarjev,
to pa seveda samo rači tega, ker tu-
ci nimajo smisla za tako visoko in do-
bro varnost, kot je pri nas, vsi so v
tem pogledu še daleč za nami, povsod
se čuje, kako veter piha, — samo pri
nas ne, zato pa imamo temveč prilike,
občutiti in opazovati, kako razpada go-
spodarstvo, kako se odmikajo od nas
sosedje, kako gine zaupanje od nek-
daj naklonjenih strani in kako vsled
tega pada valuta. Če pridenemo k temu
še malo statistične primere iz pro-
svetno-policijskega dela Sv. Pribiče-
viča, po kateri pride v naši državi na
povprečno 669 prebivalcev po eden u-
čitelj, na 240 prebivalcev pa po eden
žandar, vidimo, da je mož res vreden
vse policajdemokratske proslave.

„Uradni list“ pokrajinske uprave
za Slovenijo se bo najbrž kmalu pre-
levil v samo finančarski list. Vsebinska
že kaže na to. Dne 22. avgusta je pri-
nesel „Začasni zakon o državni tro-
šarini, taksah in pristojbinah“ in si-
cer na 12 straneh. Dne 30. avgusta je
že priobčil „Pravilnik za izvrševanje
določil o taksah iz začasnega zakona
o trošarini, taksah in pristojbinah.“
Tokrat celo na 17 straneh. Dne 7. 9.
so prišli že „popravki“ k začasnemu
zakonu o državni trošarini, taksah in
pristojbinah in k Pravilniku za izvr-
ševanje določil o taksah iz začasnega
zakona o trošarini, taksah in pristoj-
binah. Dne 12. oktobra so izšle spre-
membe nekaterih točk taksnega in pri-
stojbinskega pravilnika. Dne 3. nov.
so zagledale beli dan „Izpremembe in
dopolnitve“ k pravilniku za izvrševa-
nje določil o taksah iz začasnega za-
kona o državni trošarini, taksah in
pristojbinah. Dne 5. nov. so pa osre-
čili državljane SHS z novim „Pravi-
lnikom za izvrševanje določil o držav-
ni trošarini iz začasnega zakona o dr-
žavni trošarini, taksah in pristojbi-
nah.“ In ta Pravilnik ne obsega nič
manj nego 18 strani „Uradnega lista“
pokrajinske uprave za Slovenijo. Ubo-
gi finančarji! In še revnejši držav-
ljani! Da ta potop finančarskih pred-
pisov še ni zalil naše finančne upra-
ve in nas samih, je pravi čudež. Pa
eno dobro stran ima to: finančarjem
se ni treba posebno truditi s temi pred-
pisi, ker lahko izkušnje vedo, da bo
čez 14 dni v „Uradnem listu“ pokra-
jinske uprave za Slovenijo že zopet
kakšna „izprememba“ tega „Pravilni-
ka za izvrševanje določil o državni
trošarini iz začasnega zakona o dr-
žavni trošarini, taksah in pristojbi-
nah.“ Čez dva meseca pa čisto gotovo nov
„Pravilnik za izvrševanje določil o dr-
žavni trošarini iz začasnega zakona o
državni trošarini taksah in pristojbi-

naš." Če se bomo namreč pri tem — „Začasnem zakonu o državni trošarini, taksah in pristojbinah" ter pri „Pravilniku za izvrševanje določil o državni trošarini za začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah" sploh dihali!

Naše cenjene čitatelje in naročnike

obveščamo, da je pristojna oblast za branila izdajo 130. številke našega lista. Druga izdaja „Straže" nam je bila že v naprej prepovedana in radi tega izide današnja številka v večjem obsegu. Vse naše čitatelje, naročnike in prijatelje našega tiska prosimo, da blagovolijo potrpeti. Naši listi se borijo za resnico in pravico. Sveta dolžnost vse naše javnosti je, da kolikor mogoče omogočijo obstanek naših listov. Gmotna škoda, ki jo utrpimo ob priliki vsake zabrane po določbah vidovdanske ustave, je ogromna. Naša kričda pa ni, ako listi ne pridejo v javnost. Zatorej še enkrat: poprpite in agitirajte s podvojeno močjo za „Stražo" in „Slov. Gospodarja", ki stojita neomajno na braniku slovenskih interesov!

V boj za naše časopise!

Prijatelji, somišljeniki! Prih. teden od 20. do 28. novembra je določen v celi Sloveniji za splošno agitacijo za katoliške časopise. Naš klic se glasi: Proč s proticerkvenimi, brezbožnimi listi!

V vsaki hiši mora biti katoliški časopis!

Za to pa na delo! Možje in žene, fantje in dekleta na noge prihodnj teden, da vsak pridobi kolikor mogoče veliko novih naročnikov za Slovenskega Gospodarja, za Stražo, za Glasnik presv. Srca Jezusovega, pa tudi za Slovence in druge dobre liste. Agitatorji imajo navodila že v rokah. Naj se ravna po njih! Ko boste obiskali vsako hišo, potem pa nam pošljite takoj denar in imena naročnikov, da jim pošljemo list. Prosimo pa:

Kdor dela za razširjanje dobrih listov, dela za Boga in Cerkev ter zveličaje neumrjelih duš! Zatorej pa v boj za naše katoliške časopise!

Casopisni odbor.

Dnevne novice.

Bolezen našega prevz. g. kna-zoškofa se žal dozdaj ni obrnila na boljše. Na god sv. škofa Martina je prevzvišeni slovesno prejel sveto popotnico po obredu, kakor je predpisan v škofovskem obredniku. Istega dne je stolni kapitelj brzojavno prosil papeževega blagoslova za visokega bolnika. Drugi dan je došel naslednji telegram: „Rim, 12. novembra, ob 16. uri. — Sveti Oče počeli iz srca ljubljenu nadpastirju Lavantinskemu zaproseni apostolski blagoslov, proseč zanj nebeških krepih v njegovi bolezn. — Kardinal Gaspari."

Cenilne komisije. Nedavno so se vršile volitve v komisije za določitev dohodninskega davka. Sicer je dolgo trajalo, predno se je finančna oblast na odločno zahtevo davkoplačevalcev zganila ter odločila za razpis teh volitev. Davkoplačevalci so pričakovali, da se bodo novo izvoljene komisije takoj po volitvah lotile obilnega dela, na žalost se pa to ni zgodilo. Davčne oblasti določujejo dohodnino po starem načinu, brez da bi upoštevale voljo ljudstva, ki je zopet upostavljeno samovolji posameznih davčnih uradnikov. V tej zadevi se je obrnil poslanec dr. Hohnjec z interpelacijami na finančnega ministra in na finančnega delegata v Ljubljani ter zahteval, da se naj imenovanja v dotične komisije izvršijo takoj, da bi na ta način zamogle komisije čimprej pričeti z delovanjem. Na interpelacijo poslanca dr. Hohnjeca z dne 10. t. m. je g. finančni delegat v Ljubljani odgovoril sledeče: „1. Finančna delegacija je takoj po razglasitvi novih določb odredila, da davčna oblastva v lastnem delorogu ne smejo več izvršiti niti odmere za leto 1921, niti odmernih zaostankov za prejšnja leta. Ako komisije še niso bile sklicane, po nimenih delegacijah torej ni mogel biti oškodovan noben davkoplačevalec. Ne verjamem tudi, da bi bilo kakšno davčno oblastvo ravnavalo proti temu naročilu, in če so

bili dostavljeni plačilni nalogi, so po vsej priliki zadevali že pred razglasitvijo izvršene odmere. Ko bi se pa bila v posrednih slučajih le primerila kršitev odredbe, je treba to samo meni naznani. 2. Imenovanj v komisije morem izvršiti na slepo, marveč moram predloge (podrejenih organov) proučiti in sicer tem vestneje, ker so se letos pri volitvah kolikor toliko pojavila politična nasprotja. Stvar torej ni tako enostavna, kakor izgleda, zlasti če se pomisli, da imamo okrog 20 komisij in obilico drugega dela; sicer so pa imenovanja z malimi izjemami že izvršena in se začnejo dekreti dostavljati te dni."

Predmet zaplembe pondeljkeve številke našega lista je bil dobeseden slovenski prevod neke notice iz „Hrvata" št. 509. Pri inkriminirani notici smo ta vir natančno navedli, ker ni naša navada, bahati se s tujim perjem in tako, cenzor ni mogel niti misliti na to, da bi bila ta notica našega izvora. Po izrečenju zaplembe je bil vrhu tega še telefonično opozorjen, da pleni stvari, ki so že pasirale zagrebsko cenzuro, pa vse zastonj, mož je naravnost pokazal, da centralizem drugače izgleda v Zagrebu kot pa v Mariboru. Enako zaplembo je doživel pred kratkem ljubljanski „Avtonomist" s prevodom članka iz „B. Dnevnika". Tedaj smo si mislili, da to, kar piše policajdemokratski državotvorni „Beograjski Dnevnik" ne sme pisati protidržavni „Avtonomist" oziroma, da je članek prvič prišel pod ljubljansko cenzuro, ker se v Beogradu „državotvornih" — od vladnih oseb podpiranih listov ne cenzurira, v našem slučaju pa vidimo, da celo to, kar preostane po razturanju zagrebske cenzure, ki je „Hrvata" že 20 krat zaplenila, — lahko zapade v Mariboru. Boljšega izpričevala si res ni mogel izpostaviti ta proslavljeni centralizem, samo zaščita policajdemokratskega ali bogzna kakšnega interesa, ki naj bi bila dosežena s to zaplembo, je na zelo slabih nogah. Izvirnik naše nevarne notice — „Hrvat" št. 509 leži menda še sedaj po kavarnah in vsak, ki razume hrvatski, ga lahko mirno in nemoteno čita.

Demokratska omladina posnema starine. V Zagrebu se je vršil 14. t. m. občni zbor akademskega podpornega društva zagrebske univerze, katerega glavna točka so bile volitve. — Pri ten volitvah sta si stali nasproti dve kandidaturi listi: Lista jugoslovanskega naprednega bloka (klubi: Janušić, Selo, Triglav, policajdemokrati, fašisti, socijalisti, radikali, demokraci in čokorilovci. Podpirali so ta blok tudi ruski dijaki.) Prva lista je dobila 547 glasov. Druga lista Hrvatski blok (radičevci, frankovci, zajenitari) 274 glasov. Kat. Domagoj 128 glasov, jugoslovanska neovisna omladina, ki se zbira krog Trumbičeve „Slobodne Tribuna" 78 glasov. Na prednji blok je dobil predsednika, Hrvatski blok, podpiran od ravnokar nastetih skupin, pa podpredsednika. Po mirne končanih volitvah se je začela po mestu manifestacija od obeh nasprotnih skupin. Po končanih manifestacijah pa je prišlo pred univerzo do incidenta in krvi. Nekdo je trikrat ustrelil med množice izza univerzitetne železne ograje. Trebušni strel je dobil eden redar, drugi strel pa je zadela enega študenta. Dostoj se zločinca, ki je streljal, niso mogli ali pa niso hoteli dognati!

Slov. dij. zadruga v Brnu ima na men, omogočiti z gmočne strani študij slovenskim dijakom na visokih solah v Brnu. V to svrhu je dobivala preteklo leto potrebna sredstva od pokrajinske vlade za Slovenijo (od tehniško-visokošolskih fondov, poverjeništv za uk in bogočastje, poverjeništv za kmetijstvo in odseka za prehrano), razen tega pa je prispevala vsa slovenska javnost z dobrovoljnimi doneski. Z navedenimi dohodki je zadruga zagotovila v preteklem letu študij revnim dijakom, s čemur je pa tudi izčrpala svoja sredstva. V gelikih počitnicah je pa prevzela vso akcijo za podpore dijaštvu v inozemstvu v svoje roke centralna vlada v Beogradu, s čemur je bil odvzet zadrugi deloma njen delokrog. Vkljub temu pa so člani zadruge nabirali dobrovoljne prispevke in zbrali na ta način 8000 čK. Ker centralna vlada še ni rešila prošnji za sklanjanje je vse naše dijaštvo v Brnu

na račun omenjenih podpor zadolženo in prišlo s tem v najobupnejši položaj. To krizo je pa še povečal, rapidni padec naše valute in s tem povzročil, da bo vse naše dijaštvo v najkrajšem času moralo zapustiti Brno, ako ne pride takojšnja pomoč. S tem pa bi bili v prvi vrsti prizadeti dijaki, ki so po večini kot borci za narodno svobodo že izgubili poleg cele vrste študijskih let deloma tudi svoje zdravje in ki ne morejo dovršiti svojih študij v domovini. Slovenska dijaška zadruga v Brnu se obrača z obupnim klicem na vso slovensko javnost in prosi vse, ki ne žele poglata našega inteligentnega naraščaja, da prispevajo v najobilnejši meri in kolikor mogoče hitro. Vse naklonjene vsote naj se blagovolijo poslati Slovenski dijaški zadrugi v Brnu na pošto-čkovni račun 20140 v Ljubljani. Slovensko dijaštvo v Brnu je v obupnem položaju, edina rešitev mu je hitra pomoč.

Odklonjeno pobratinstvo. Zemljoradniki so imeli 12. in 13. t. m. v Veliki Planji svoj strankin kongres, ki je bil dobro obiskan. G. minister Pucelj je poslal na ta kongres g. Mermoljo, ki bi naj zopet premostil prepad, katerega so izkopali samostojneži med Zemljoradniki in SKS. Zemljoradniki so sicer poslušali spravilca Mermolja, a so neverjetno zmigovali pri njegovem poročilu in ga posadili na plan z: Idi brate, odkoder si prišel, mi vam ne verjamemo več!

Drofenik zna dobro mešetariti s šnopsom, a je silno kratkoviden in na iven politik. Mož se je silno ogreval za centralistični ustav, češ, da se bo po sprejetju ustave zboljšala naša valuta; zgodilo se je ravno narobe. Stiri mesece po sprejetju ustave je naša krona imela komaj tretjino vrednosti, katero je imela pred — sprejetjem ustave. Ob priliki mobilizacije je svojim zvestim pripovedoval, da bo ta odločen korak vlade dvignil našo valuto! A smola je hotela, da je krona po mobilizaciji padla od 1,65 na 1,30.

Hauptman-rekvizitor Sancin je več v Celju in Mariboru ko v Ljubljani. Mož organizira samostojno na račun države, ker je vsled pomanjkanja strokovnega znanja za delo v uradu popolnoma nesposoben. Rohrman, dr. Vrtačnik in drugi morajo delati mesto njega, on vleče plačo IV. činovnega razreda in — politizira.

Učitelji na kmetijskih solah so ogorčeni, ker je imenovan za referenta za kmet. šole v ministrstvu odstavljeno ravnatelj vinarske šole v Mariboru Znidarič. Lepo se bodo razvijale kmet. šole pod vodstvom tega — veselaka!

Naše učiteljstvo postane v službi definitivno z 21 letom. Odbor za molbe in žalbe zakonodajne skupščine je sklenil, da postanejo vsi doslej začasni učitelji definitivni in jim bodo štela v definitivnost vsa leta od 21. naprej.

Naša razmejitve med Madžarsko in našo kraljevino v Prekmurju je kontana. Komisija, ki je delovala v Varaždinu, je potrdila dosedanje demarkacijske črte z neznatnimi spremembami. Občino Hodoš so nam prisodili. Po razmejitvi v Prekmurju se bo lotila ravno ista komisija razmejitvenega dela v Medijurju.

Milijon in pol dinarjev za vence. Za vence, poklonjene pokojnemu ministru Draškoviču se je izdalo 1½ milijona dinarjev. O, da bi se bil ta denar porazdelil med sirote.

Izžrebani porotniki. Za zimsko porotno zasedanje mariborskega okrožnega sodišča so bili izžrebani sledeči porotniki: Anton Vidmar, posestnik v Studenici; Ludovik Lenšjak, posest. St. Ilj v Slov. gor.; Ivan Rojko, posestnik, Muretinci; Peter Kekec, posestnik, Bukovci; Janez Ferk, gostilničar. Pesniški dvor: Janez Marin, posest., Bezena; Franc Koropec, posestnik, Studenice; Avgust Kreuz, pos., Ormož; Ludovik Samastur, posestnik, Sp. Polskava; Hinko Matuš, kovač, Slov. Bistrica; Franc Kovačič, trgovec, Studenice; Ivan Kodrič, trgovec, Fram; Alojz Toplak, posest., Destince; Matija Peklar, posest. Sp. Jakobski dol; Anton Jug, lesni trgovec, Krčevina; Anton Plepelec, posestnik, Središče; Anton Senčar, mlinar, Pušenci; Jožef Koder, gostilnič. Sv. Lovrenc nad Mariborom; Konrad Bzrahovik, gostilničar, Ložana; Karel

Wutt, trgovec, Slov. Bistrica; Jožef Ert, posestnik, Rošnja; Josip Schmirmaul, posestnik, Pobrežje; Ivan Kirič, posestnik, Hardek; Tomaž Krajnc, posestnik, Fram; Ivan Ramšl, posest., Trgovišče; Danijel Omerzo, trgovec, Slov. Bistrica; Pavel Dostal, gostilničar, Ptuj; Ivan Kuharič, župan, Lešnica; Alojzij Sauperl, posestnik, Zimica; Martin Toplak, posestnik, Podvinci; dr. F. Glančnik, velepos., Ruščak breg, Anton Svenšek, posestnik, Sp. Hajdin; Matija Kotnik, posestnik, Sp. Polskava; Franc Rečnik, posest. Sp. Razvanje; Franc Rečnik, sodar, Razvanje; Anton Vinko, posestnik, Laneva ves; Nadomestni porotniki: Stefan Vratarič, trgovec, Ivan Vodusek, čevljar, Karl Worsche, veletrgovec, Ivan Kovačič, posestnik, Alojzij Suher, trgovec, Alojzij Gnušek, trgovec, Jakob Kutnik, orož. stražmojster v pokoju, Ivan Rojko, gostilničar in Franc Zverlin, krojač, vsi iz Maribora.

Trošarina vsepovsod. Večkrat se je že v javnosti opozarjalo, na skandalozne plače, ki jih dobiva od države katoliška duhovščina. Posebno kaplani, ki nimajo posestev, so ponekod veliki siromaki. V podobnem položaju se nahajajo tudi cerkovniki. Malokje se najde župnija, kjer bi cerkovnik v sedanjih razmerah mogel sploh živeti. Edina tolažba za kaplane in cerkovnike so bile še tiste župnije, kjer so dobivali vinsko biro. Tam so zaslužili vsaj toliko, da so si mogli nabaviti najpotrebnejše obleke. Toda vinska bira je trn v peti našim demokratom in samostojnežem. V silni skrbi za dobrobit katoliške cerkve se bojijo, da se njeni kaplani in cerkovniki ne bi preveč obložili s posvetnim blagom. — Zato so poročali doli v Beograd fin. ministru, naj tudi vinsko biro podvrže trošarini. Finančno ministrstvo si seveda ni dalo dvakrat reči. Ubogi kaplani in cerkovniki! Vaše veselje je bilo prezgodnje. Poleg ogromnih stroškov, ki ste jih šteli za zbiro, boste sedaj še plačali visoko trošarino ne samo od tistega vina, ki ga boste morali prodati, ampak tudi od tistega, ki mu ga bodo spili samostojni učitelji in liberalni financarji. Drugo leto pa si le dobro preračunite, če se vam bo še sploh splačalo iti po vinski bir. — Toda šalo na stran. Sedanja vlada sama ne da katoliškim duhovnikom, kar jim je dolžna, toda to ji še ni zadosti; povrh jim hoče vzeti še to, kar jim dobri ljudje dajo!

Poštni čkovni zavezi v Ljubljani objavlja vsem svojim računometnikom in vsemu občinstvu, da je gospod minister za pošto in brzojav s svojim odlokom z dne 6. novembra 1921, broj 69.496 dovolil, da smejo čkovni zavezi in poštna hranilnica izstavljati čkovne nakaznice za zasebne stranke do 20.000 dinarjev, za drž. oblastva pa do 100.000 dinarjev. Na podlagi citiranega odloka smejo zasebni računometniki izstavljati čke za izplačila v gotovini, kateri se izvrše potem čkovnih nakaznic, odslej naprej do zneska 20.000 dinarjev, državna oblastva pa do zneska 100.000 dinarjev. Na dom se bode pa kakor doslej poslavljale čkovne nakaznice z denarjem le do zneska 1.000 dinarjev.

Občni zbor Slov. kat. akad. stvaršinstva se vrši v nedeljo, dne 17. t. m. ob 10. uri dopoldne v dvorani Akademskoga doma v Ljubljani. Člani, ki žele staviti na obnem zboru kake narhte ali predloge, se opozarjajo, da jih morajo javiti osem dni prej društvenemu odboru. Posamezni klubi naj izvolijo poslati na občni zbor vsaj po enega zastopnika. — Dr. Božič, predsednik, dr. Pivec, tajnik.

Sekoja Ljubljana Udruženja Jugoslovanskih inženirjev in arhitektov vabi svoje člane na izredni občni zbor v sredo, dne 23. novembra 1921 ob 20. uri v univerzalni dvorani v Ljubljani. V soboto, 26. novembra t. l. ob 20. uri priredi Sekoja v dvorani Kazine v Ljubljani za svoje člane in njih rodbine družabni večer z godbo. Posebna vabila se ne razpošiljajo za nobenega teh dveh večerov.

Naše himne: Državna himna „Bože pravde" je predstavljena v slovensko in jo je besedilo odobreno za šole od poverjeništv za uk in bogočastje. Partiture za himno „Pravde Bog" in „Lepa naša domovina" se dobijo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Komad po 5 K.

Iz Maribora.

Politično zborovanje dr. Korošca je bilo minulo soboto v mariborski dvorani JSZ zelo dobro obiskano. Govornik dr. Korošec je v njemu lastni originalnosti pojasnil mnogoštevilnim našim zborovalcem naš zunanje-ter-notranje-politični položaj, finančno, gospodarsko in socijalno stanje. Zborovalci so burno veselo odobravalji njegove besede in zaključili shod s časovnimi primernimi resolucijami.

Mestni svet mariborski je imel dne 11. novembra zvečer sejo, v kateri so se napravili ti-le sklepi: Prošnja Rusinje Tatjana Lenz za barako in branjarijo v Frankopanski ulici se odkloni. R. Kokošineku se dovoli razprodajo premičnin na Glavnem trgu. Prošnja trgovca z delikatesami Uhlerja da ga mestna občina prizna kot na jernnika lokala se ugodi. Zadeva glede stavbe Macarol se odloži. Statinšek Mariji se radi njene prošnje za mostno tehniko v Betnavski ulici prizna krajevna potreba. Lipert Franjo prosi, da mu odobri ustanovitvev obračun cirkularne žage v skladišču za les v Tattenbachovi ulici. Se odloži. Novak Franc je odložil mandat, kot član stanovanjske komisije. Se ne vzame na znanje. Podpukovnik Skrabber je predstavljen iz Maribora. Vojaško poveljstvo se pozove, da namesto njega pošlje drugega častnika v stanovanjsko komisijo. Zastavljalnici se dovoli licitacija zapadlih predmetov dne 7. decembra. Prošnji Mariji Narač glede trgovskega lokala na Glavnem trgu se ugodi. Prošnja Josipa Roy za dovoljenje razširjenja vrtiljaka v mesto Maribor se odkloni. Mestni zdravnik dr. Trenz naznanja, da poda s prvim novembrom 1921 ostavko, ker se 1. maja 1922 preseli kot kopališki zdravnik na Dobrno. Se vzame brez ugovora na znanje. Odvetnik dr. Rapoc poroča, da je višji mestni uradnik Bernkopi zgubil pravdo in da mora plačati vse pravne stroške. Zahteval je namreč od mestne občine odškodnine 180.000 kron, ker se ga je odpustilo. Dr. Leskovarja se poveri, da sestavi pogodbe za prodajo vojašnice. Pravna zadeva Regula se izroči pravnemu zastopniku dr. Leskovarju. Nabava 400 novih krst za pogrebni zavod se odloži. O razpisu del se mora obvestiti Slovensko obrtno društvo. Družbi „Drava“ se v principu dovoli zgradba enonadstropne vile v Graškem predmestju. Radi trgovskih izložb ostane pri starem. Udruženju gled. igralcev se prošnja radi Variette-predstave v kazini odkloni.

Aprovizacija v Ljubljani je baje napravila 4% milijonov kron dobička, mariborska pod vzornim vodstvom dr. Pfeiferja pa 1% milijona zgube. Izguba bodo plačali davkoplačevalci. Dr. Pfeifer je v smislu demokratske pravičnosti avanziral k koritu agrarne reforme, je večinoma na lovu, šudira feministični pokret, delo v uradu pa milostno prepušča drugim. Trdi se, da ni korupcije v . . . Sloveniji.

Imamo pretepače in divjake, ki maskirajo svoje nekulturne izgrede z

narodnjaštvom, imamo pa tudi megalomane, ki hočejo spraviti vsako narodno institucijo pod svojo komando. Nismo še pozabili, da je skušala v Ljubljani peščica bankokratov in policajdemokratov terorizirati gledališče, opero in publiko, da je na nekvificiran način priredila ovacije svojim milencem in da je celo policijo ščevala proti ljudem, ki se niso dali uplivati in komandirati v čutenju in hotenju, kako bi tudi pozabili, saj se pri nas v Mariboru pojavljajo podobni izrodki uzurpatorstva in megalomanije.

Imamo „Narodno gledališče“, gotovi ljudje pa mislijo, da je njihovo in da ga lahko meni nič tebi nič podirajo in razdirajo, če jim ni po volji. Lani so se takozvane „kritike“ v „Taboru“ ravnale po visokem razpoloženju gosпода kritika napram posameznim igralcem, letos je začela pavšalna gonja takoj ob prvi predstavi, (Striček Vanja) ki mora imeti posebne izvore. To, kar je napisal pred kratkem „Taborov“ kritik, bi se dalo razumeti napram kaki pošujoci „šmiri“ in igralcem, katere privede veter in široka cesta prvič in slučajno med nas. Proti gledališču in igralcem, ki so že tako dolgo med nami, ki se med nami razvijajo, ki so želi že precej lepih uspehov, se pa to ne more drugače označiti, kot preračunana in iz posebnih razlogov naperjena gonja. Znano nam je, da se bje boj za upraviteljsko mesto, znano nam je, da se „Taborov“ kritik vežba v dramatik in znano nam je, da igrajo lastni in bližnji osebni interesi kakor tudi samoljubna veliko vlogo, ne moremo pa trpeti da bi pri vsem tem, pa naj se imenuje: osebni interes, domišljavost, ambicija, zarota ali karkoli, trpelo na še gledališče, ki je narodna last. Pri ponovni predstavi „Strička Vanje“, ki kakor prva nikakor ni bila slaba, je bilo samo 15 gledalcev. Tako se precejšnji stari malomarnosti pridružuje še nekak bojkot podžgan po nekvificiranem „Taborovem“ izpadu, upamo pa, da bo občinstvo spoznalo in odklonilo vsiljene domišljave jerobe ter v bodoče z dobrim obiskom pokazalo, da zna samo ceniti in presojati svoje — „Narodno gledališče“.

Nasledki Skerjančevega divjaštva. V št. 129 je „Straža“ opisala, kako je vodja mariborskih fašistov prožni mojster (?) južne železnice Skerjanc bil povzročitelj pretepanja raznašalca časopisov Reyerja. K tej zadevi smo dobili še te podatke: Reyer ima koncesijo za prodajo listov. On prodaja hrvatske, srbske, francoske, in dunajske liste, ki so dovoljeni v naši državi. Revež ima itak borni zaslužek. In surovina Skerjanc mu je raztrgal v gostilni Kirbiš sveženj listov, ker je bila med njimi tudi dunajska „Preša.“ Reyer je droben in slaboten možiček. In pijani Skerjanc se v družbi z brati Gorenčan navali na njega. Sunejo ga na ulico, pretepaajo, vlačijo po kamenitem tlaku, brečajo s petami tako dolgo, da je bil revež ves raztrgan, krvav ter so mu zlomili — 3 rebra. A to za Skerjancu ni bilo še dovolj. Trgovca g. Samida je opazoval

divjaštvo Skerjančeve kompanije in je obsojal divjaštvo. Skerjanc in njegovi so se spravili tudi nad g. Samido — treščili ob tla, zgrabili za noge in ga tako vlekli po cestnem tlaku. Čudo je, da se mu glava ni razbila. G. Samida je bil ves krvav, obtločen in raztrgan. Rešila sta ga dva prijatelja. G. Samida leži sedaj bolan doma, dočim so Reyerja prepeljali v bolnišnico. Najlepše pri vsem tem pa je, da policijski „stražnik“ ni prav ničesar storil proti Skerjancu in njegovim divjakom, ampak je še hotel aretirati oba napadena gospoda. Cel Maribor že ve, da je eden od Skerjančeve družbe ponudil „stražniku“ bankovec po 400 K! Kakšna usoda je zadela ta bankovec, ni znano. Iz vsega tega se vidi, da so varnostne razmere v Mariboru več kot čudne. Za divjake Skerjanc, Gorenčan, Sarhi, Jaklič in drugove ne veljajo nobeni zakoni. Ti ljudje smejo tuliti, smejo izzivati, smejo pred očmi „varnostne“ policije počenjati največja divjaštva. Vse, kar je v Mariboru poštenega, se zgraža nad tem, a nikogar ni, ki bi napravil enkrat red. — V imenu poštenih meščanov, ki ne morejo prenašati tega divjaštva in ne pustijo, da bi taka banda profanirala na rodnost pri svojih izgrelih, pričakujemo, da se zgane policijska oblast in tudi obratno ravnanje južne železnice; prva naj iz kopice rednih in izjemnih zakonov pograbi paragrafe, da spravi divjake pod ključ, drugo pa naj očisti svojo progo od divjakov Skerjanc in Jaklič.

Napravimo sami red! Mariborski fašisti pod komando železniškega progovnega mojstra Skerjancu uganjajo po Mariboru orgije divjaštva nad vsemi ki ne trobijo v demokratski in narodnosocijalistični rog. Policija ne mara ničesar ukreniti proti tem tčim in . . . ičem Dogodek z Reyerjem in Samido pove dovolj. Pozivamo vse poštene in treznomisleče Mariborčane, ki so jim znani posamezni slučaji divjaštva fašistovske družbe, da nam vse slučaje podrobno opišejo in navedejo priče. Nadalje pozivamo vse one, ki so bili priča divjanju teh divjakov nad Reyerjem in Samidom, da nam javijo svoja imena. Posebno prosimo tiste, ki se bili svedoki, kako je Gorenčan ponudil stražniku bankovec po 400 K. Divjaštvu in korupciji napravimo konec! Vse podatke prosimo pošljite pisмено na uredništvo „Straže“!

Nekdo se je pritožil, da se mečejo v koš pisma, ki prihajajo z naslovom „Marburg“ in neki poštni uradnik se je nato razkoračil, začel z ustavo, ki pravi, da je službeni jezik srbo-hrvaško-slovenski ter končal s pretečo gesto proti tujerodcem, ki nočejo biti lojalni — ki ne kapirajo, da „Marburg“ „nema više“, kakor je nekdo zapisal na zavrženo pismo. To je vse dobro in lepo, očitanja šovinizma pa vendar ne izbriše! Prvič ne moremo prisiliti vseh ljudi na svetu, da vedo, kaj vse pri nas „nema više“ in zgodi se lahko, da dobi najboljši Slovenec iz Amerike, Nemčije ali pa bogzna odkod pismo z naslovom Marburg. Kaj sedaj? Ali naj bo poštni uradnik tako velik „patrijot“, da vrže

to pismo v koš, ali naj oškoduje dobrega jugoslovanskega naslovnika zato, ker odposilatelj ni „lojalen“? Na tak način ne bomo povzdignili naše narodnosti in s takim ravnanjem ne bomo okrepili ustave. Drugič pa vidimo, da se razni nadpatrijoti z veliko gibčnostjo približujejo in klanjajo prvemu službenemu jeziku — srbskemu, ki pa sam boluje v precejšnji meri na nelojalnosti napram enakopravni slovensčini, četudi se v jezikovnem znanju niso dalje povzpeli kot do „nema više.“

Orlovski vestnik.

Sv. Jakob v Slov. gor. Orlovskit odsek izobraževalnega društva priredi v nedeljo, dne 20. t. m., igro „Reposkev“ s srečolovom in prosto zabavo pri g. Peklarju. Začetek točno ob pol treh. Prijatelji vabljeni!

Planinski vestnik.

Mariborska koča. Na zelenem Pohorju, v višini 1080 m, stoji prijazna Mariborska koča, last mariborske podružnice SPD. Koča je ena najlepših planinskih stavb ter ima 4 sobe za turiste s skupaj 11 posteljami. V poleg stoječi dependanci za levošičarje je 19 sob z 38 posteljami. Vsled lepe južne lege je koča priljubljena kot letovišče ter je tudi celo zimo oskrbovana po gospej Tomažič iz Kranjske gore. Izborna kuhinja, pristno vino iz Slovenskih gor, čistost in red v vseh prostorih uplivata na obiskovalca tako, da vsak rad drugič pride. Po zimi skrbi krčelo oboževalcev Pohorja, da so pota vedno izhojena, da je iz Maribora čez Strelišče vedno gaz. — Kako priljubljena je postala ta koča med Slovenci kaže, da se jih je oglasilo že veliko število za sveti večer. Da bo to krasen večer, smo zagurani, kajti gospa oskrbnica že zdaj pripravlja mnogo dobrega, da se bodo vsi z zadovoljstvom v srečo vrnili domov. Na sveti dan in Stefanovo pa se pripravljajo pravcata tekma smučarjev in sankarjev, ki se bodo kosali v svoji umetnosti. Da tudi amaterfotografi ne bodo izostali, je skoro gotova stvar. Vsi predpogoji so dani, da bode koča uspevala, če pa se posreči mariborski podružnici SPD njen tretji planinski ples dne 1. februarja 1922 in nato sledeči Pohorski sejm dne 4. februarja, smo zagurani, da bo podružnica že kmalu razprostrla svoja krila tudi na Veliko Kapo in na Savinjske Alpe — kjer postavi na Planinšči svoj ponosni dom. Veliko dela še čaka podružnico, mnogo truda bo še imela, pa z dobro voljo in eneržijo, ki jo je pokazal dosedaj vedno njen načelnik, se bo dalo vse doseči. Nič ni tako težko, da ne bi bilo izvedljivo! In ko se bo kosala Mariborska koča z njeno posestrimo na Planinšči, ko se bo razvila med Slovenci turistika, ko bodo čutili vsi potrebo po prosti naravi, potem bo koča prišla šele do prave veljave, takrat bo treba zidati še eno, dve, ali morda celo tri dependance, takrat bo Pohorje preplavljeno z letoviščarji. — Sedaj so pohodi po zimskem gozdu ja-

Gladiatorji.

Prva knjiga. — Eros.

(37. nadaljevanje.)

Tudi Eska se je začuden opravičeval, da jo najde tukaj. Ampak ko ga je pravzaprav tako nepotrpežljivo čakal, če ne nje? In tudi Mariamna bi bila pravzaprav užaljena, ako bi si bila morala sama zajeti vode iz Tihera —

Lepa židinja je mislila nanj mnogo več, nego je hotela, tista dva dni, in mislila mnogo več, nego je sama vedela. Čudno, kako take misli klijejo in rastejo v naših dušah, pa se jih še niti prav ne zavedamo. Skrbno negujemo nekatere rastline in jim zalivamo, in vendar ostanejo v kljub temu priilike v bolehave. Druge pa tepamo, jih porežemo, jih izruvamo s koreninami vred — te pa rastejo krepko in razkošno, da pokrijejo naše stene z brstjem in napolnijo naše hiše s svojim vonjem.

Mariamna ni bila ena tistih Judovih hčera, ki bi bil zanjo tujec izvržek človeštva, ker je slučajno pogan. Njeno obdevanje s Kalho jo je naučilo plemenitejših resnic, nego so bile tis-

te, ki jih je prejela od svojih dedov. In poleg plemenskega ponosa in ljubezni do svojega naroda je vsrkala vase tudi ljubezen do bližnjega in pa strpnost, čednosti, ki so bile temelji nove vere, določene, da razlije svojo luč čez vse narode sveta.

Četudi ne popolnoma kakor brata, pa skoraj kakor brata je cenila Mariamna možatega britanskega sužnja. — Vsa srečna sta se pogovarjala. — Prav nič več ni bila Mariamna plaha in boječa.

Eska ji je pravil, s kako nepotrpežljivostjo jo je čakal in kako mu je postajalo dolgčas ob samotni razvalini. —

„Kako si vendar mogel vedeti, da pridem semkaj?“ ga je vprašala in iz oči ji je sijala vsa njena dekliska priprostost. Pravzaprav bi se bila morala dobro spominjati, da je oni večer v razgovoru s Kalho več kot enkrat opozorila Esko na svoj vsakdanji obisk pri reki.

„Misliš sem si, da boš prišla“, se je nasmehnil. „Lovec sem bil, veš, in naučil sem se, da plahie srne ob solnčnem zapadu gredo k vodi. — Tudi sinoči sem bil tukaj in dve uri sem te zastonj čakal.“

Bistro ga je pogledala in naglo povsila oči. Kri ji je šinila v blede lice.

„Sinoči si me čakal —?“ je vprašala s tresočim glasom, ki je iz njega donelo obžalovanje. „In jaz ves dan nisem stopila iz hiše — O, da bi bila vedela —!“

Vsa v zadregi je umolknila, kot da bi bila povedala preveč.

Ni opazil njene zadrege. Videti mu je bilo, da ima nekaj na sreč, nekaj, kar si jej ni upal povedati, česar pa mu njegov pošten značaj ni dovoljeval prikrivati.

S težavo je končno spravil na dan sledeče:

„Ti veš, kaj sem! Moj čas ni moj čas in moji udje so last drugega. Ceravno je res, da je moj gospodar priazen in dober in obziren — Pa kaj to pomaža —? Mariamna, jaz sem — suženj!“

„Dobro vem!“ je prisrčno odgovorila in ljubeče pomilovanje se ji je zabliščalo v temnih očeh. „Moj stric Kalha mi je vse povedal, ko si se oni dan poslovil!“

Globoko je dahnil in prsi so se mu razširile, kot da se mu j odvalil kamen.

„In vendar sta si v kljub temu želela, da bi zopet prišel?“ je vprašal, in žarek sreče mu je zasijal na licu.

„Zakaj ne?“ se mu je prijazno nasmehnila. „Tale pest je sicer pest sužnjeva, pa vendar je pobila na tla — mojega sovražnika z močjo stoterih bojevnikov, in tale roka sužnjeva me je spremljala domov z varno skrbjo ljubeče matere! — Ah, ne govori mi o suženjstvu, — da je le roka močna in srce dobro in pošteno! Najsi je tudi le duh svoboden! Eska, ali misliš, da telo vkleleno v železne okove, če je slabo sodim o tebi, ker si pogan in suženj?“

Mehč in rahel je bil njen glas, ko je izgovorila njegovo ime. Nikdar še ni noben glas tako sladko donel v njegovem ušesu. Novo, neznano čuvstvo sreče je prešinjalo vse njegovo bitje, — pa nikoli še ni tako bridko in neznosno čutil svojega položaja.

„Nočem, da bi slabo sodila o meni!“ je živačno odgovoril. „Na noben način ne! — Poslušaj, Mariamna! — Ujet sem bil v vojski in s stoterimi drugimi ujetniki pripeljan semkaj v Rim . . .“

(Dalje prih.)

ko lep, sedaj pokaže narava šele svojo krasoto, zato se priklopite partijam, ki gredo vsako soboto ob 13. uri izpred Velike kavarne, in poskusite se enkrat dvigniti do višočine 1080 m in Vaš trud bo poplačan. Kdor enkrat to poizkusi, gre rad večkrat nazaj v planinski raj!

Zimski šport se je jel gojiti okrog Mariborske koče, kjer je za smučarje in sankarje krasen teren. Tudi pot čez strelišče je izhojena, tako, da se podajo lahko tudi dame k koči in to brez krpelj. V soboto, dne 19. t. m. je v Mariborski koči pogovor d. ustanovitvi „Odseka smučarjev in sankarjev S. P. D.“ ter so vsi prijatelji zimskega športa vabljeni, da se tega sestanka udeležijo polnoštevilno! Odhod v soboto, ob 13. uri izpred Velike kavarne. Vsi na plan! — R.

Glasbena Matica. Pevska šola za otroke. Prva učna ura je v četrtek, dne 17. t. m., ob 3. uri popoldne v učiteljski (pritličje levo). Šola ima namen, pripraviti na muzikalni poduk, pa tudi dajati takim otrokom, ki nimajo prilike učiti se instrumenta, zadostne muzikalne izobrazbe, da bodo kedaj v stanu, sodelovati v pevskih

zborih. Mesečna šolnina znaša 16 K, za polovico tekočega mesca 8 K.

Zidan in prešan papir v rolicah dobiš najceneje v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

Razgled po svetu.

Pravila čehoslovaške narodne cerkve. Dne 7. novembra je objavil „Vestnik ministrstva za šolstvo in narodno kulturo“ pravila čehoslovaške narodne cerkve. Člen 1, ki govori o pojmu nove cerkve same, se glasi: „Čehoslovaško cerkev tvorijo kristjani, ki priznavajo nauke Jezusa Kristusa po tolmačenju prvih 7 cerkvenih saborov in nicejsko-carigradski veroizpovedi in se ravna po tradicijah husitskega gibanja, ki povsem odgovarja duhu sodobne ljudske kulture.“ — Kakor se husitsko gibanje ne sklada z nicejsko veroizpovedjo, tako se tudi ne sklada z duhom sodobne ljudske kulture, katera teži za ujedinenjem, ne pa za verskim separatizmom, kakor leži to v bistvu husitskega sektantstva. V krilu čehoslovaške narodne cerkve bo kljub agitaciji našega presbiterja ostalo le omejeno število versko disorijentiranih ljudi.

Divjačino kot srne, zajce, fazane, jerebice i. t. d. kupi vsako število Ivan Roy, Maribor, Glavni trg št. 3. 7-8 593

Snežnobeke srčkane mlade kučke, špic, čista pasem, prodam. Maribor, Vrbanova ulica št. 62. 631

Lepo posestvo v Drob. (Protzgersdorf) 56 orolov, med temi 22 orolov gozda, ostalo njive, travniki, sadonosi i. t. d. 40 glav živine in vse potrebne premičnine. Proda: Janez Probst v Drob. (Protzgersdorf) p. Apače pri Radgoni. 625

Trgovci in obrtniki! inserirajte v „Straži“.

Sobno in kuhinjsko pohištvo, harmonij, klečalnik in druge malenkosti se prodajo. Stolna ulica 1, vrata 9, Maribor. 630

Najceneje

kupiš

Najbolje

v Cirilovi tiskarni v Mariboru

papir kanclijski, fini in konceptni, pisemski, svileni (židani), prešani (krep), mapice, kasete, ovojni papir, vse najrazličnejše pisarniške potrebščine kakor: črnilo, peresa, svinčnike, radirke, ravnila. — Molitvenike, rožne vence, svetinje, trgovske knjige, šolske potrebščine in krasne razglednice.

Solidno

Točno

Ženski zdravnik in porodničar

Med. univ. dr. France Toplak

bivši večletni sekundarij dež. bolnice v Ljubljani, elveooperater vseučiliške ginekološke in porodniške klinike prof. Pitbe v Pragi

ord. od 11—12 in od 2—4 (razv. nedelj in prazn.)

603 Maribor, Glavni trg 18. 2-2

Trgovina

1-10 634

s p

Na drobno!

emajlirane, porcelanaste, steklene in kuhinjske posode iz vlitnega železa o-o se priporoča cenj. občinstvu o-o

ALBERT VICEL, Maribor Glavni trg 5.

Smuči

(S K I)

se kupi več parov. Cenjene ponudbe skozi upravništvo lista na Brunon Rotter.

Božična drevesa!

Za božične praznike sprejema naročila za božična drevesa do 1. decembra t. l. pisarna: Jožef Tscheligi, Koroška cesta 2, Maribor. 1-3 636

Ugodna prilika za

ženine in neveste! Proda se s 1. decembrom kompletno spalno sobo, jedilno sobo in kuhinjo z vso pritlikino, perilom, kuhinjsko posodo, porcelanom, steklom i. t. d. Kupljeno novo pred nekaj meseci po zelo ugodni ceni; eventualno tudi na obroke. Vpraša se pri blagajni tvrd. Pinter & Lenard, Maribor. 1-635

Trgovskega pomočnika,

mešane stroke, sposobnega za samostojno vodstvo, išče 70 let stara trgovina mešanega blaga in zemeljskih pridelkov v nekem mestu hrvatske provincije z 10.000 stanovci, tik železniške proge. Reflektira se na vestnega, stalnega in mladega človeka. Sodelovanje ob prihodu. Naslov v upravni listi pod „Trgovski pomočnik 616“. 3-3

Vila nova s kletjo in gospodarskim poslopjem ter enim orolom zemlje, primerno za kakega penzionista, v malem mestu na Slov. Štajerskem se radi gmotnih razmer prodajo zelo po ceni. Naslov v upravni listi. 3-3 631

LIVARNA

ZA

ZVONOVE IN KOVINE

POPREDI DENZELA SINOVI

MARIBOR : KOPALIŠKA ULICA 9

je zopet v obratu!

CERKVENE ZVONOVE

izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij itd.)

UMETNA LIVARNA

RELIEFI, CERKVENI SVETILNIKI

Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodovod, oprema za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravljalnica za brizgalne itd.

311

Inž. J. & H. Buhl.

166

Trgovci in obrtniki!
Inseriranje v naših listih je zelo uspešno!

Slovenska eskomptna banka v Ljubljani.

Otvoritev podružnice v Slovenjgradcu.

Upravni svet Slovenske eskomptne banke v Ljubljani naznanja, da otvori

15. novembra 1921

svojo podružnico v Slovenjgradcu, na Glavnem trgu, v hiši Kopač (Reitter-ja nasl.).

Podružnica se bode bavila v vsemi v bančno stroko spadajočimi posli.

Upravni svet.

Brez posebnega obvestila.

632

Naša preljuba zlata

Tatka

nas je dne 13. novembra 1921 ob pol 8. uri zvečer za vedno zapustila, kar naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem.

Maribor, dne 14. novembra 1921.

Oskar in Angela Skušek, stariši.

Nada, Majda in Silvica, sestrice. Janez, bratec.

MEDIĆ, RAKOVČ & ZANKL

d. z o. z. Ljubljana.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala; Ljubljana. Brzjavlj.: Meraki, Ljubljana. Skladišče: Novi Sad. Telefon 64.

Gospodsk. ul. PODRUŽNICA MARIBOR. Solska ulica.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barve za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (gips), mastec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizararski klej, pleskarski, slikarski in mizararski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

„MERAKL“

Lak za pode. — Emajlni lak. Linoleum lak za pode. — Brunoline.

10-558

Ceniki se začasno ne razpošiljajo.